

кінорежисер,
редактор рубрики
Сергій МАРЧЕНКО

репортер

Дихання Океану

Сергій МАРЧЕНКО

Команда «Купави», на відміну од відомого літературного персонажа, вже досягла берега Ріо де Жанейро і кілька днів перебуває поруч із бразильцями – такими несхожими на тих, що в тиражованих для нас бразильських телесеріалах. Коли писалися ці рядки яхта ще тільки наближалася до Ріо. Михайло Ілленко ніби відчув, що мені потрібен імпульс, без якого ніколи нічого не напишеш, і надіслав коротке SMS-повідомлення: «Ми вийшли із Ресіфі на Ріо»

Відразу ж телефоную: якість зв'язку Березняків із Бразилією – ніби і не із Південною півкулею, а отут поруч – із Тельбіном чи Матвіївською затокою. Бадьорий Михайлів голос розповідає, що саме у цю мить вони піднімають вітрила – попереду шлях на Ріо-де-Жанейро. Угорі – Південний Хрест. І взагалі, майже всі зоряні скупчення на небі – інші. Мешканці наших широт таких сузір'їв ніколи не бачили, каже, що тутешні відчуття зоряного неба – особливі і про це варто написати окремо. Запитає, чи я вже встиг прочитати листа про птаха?

Мене цей епізод вразив: «... Вчора на моїй вахті у глибоких сутінках дев'ятнадцятого березня, коли вже горіли ходові вогні, до нас на посадку почав заходити втомлений береговий птах. До найближчого берега було мильсто. Кілька разів птах цілився сісти на релінг, але вітер, хитавиця і темрява не давали це зробити. Нарешті, йому вдалося вирівняти швидкості вітру і лету. Птах сів на релінг о 23 годині за київським часом. Це був перший птах від початку подорожі, якому «Ку-

пава» надала перепочинок. Сьогодні, коли я знову вийшов на вахту, він уже наполегливо чистив пір'я. Щойно зійшло сонце, птах розправив крила та злетів. Сподіваюся, ми були не зайвими у його подорожі...»

«Цей птах щось знав, – каже Михайло, – прилетів до нас на яхту саме на день народження Ліни Костенко. Передай від птаха і від нас найщиріші вітання!»

Перехід через Атлантику тривав дванадцять днів – одним галсом 1600 миль, від островів Зеленого Мису, точніше, від Капо Верде – до Ресіфі, із одною нічною стоянкою на рейді поблизу берега острова Фернанду ді Норонья, куди вирішили не заходити, аби не гаяти час. Краєвиди із готелями Канар – це легка пародія на земний рай, а от Капо Верде – це вже щось земнотворче, вулканічне чи навіть космічне. А на протилежному боці Атлантики найвища гора острова-заповідника Фернанду теж приховує сліди тектонічної діяльності і схожа на профіль носорога. Обидва острови, якийсь мільярд років тому, були єдиним тілом, материком – тут теж творилася наша планета.

На одній із фотографій зафіксовано момент перетину екватора: 15 березня о 16:20 за київським часом на мери-

діані W: 31° 18' – допитливий школяр легко знайде це місце на географічній мапі. Ця невидима оку подія стала для команди миттєвим переходом від весни до осені, що о цій порі починає насуватися на Південну півкулю.

Поки яхта йшла по Середземномор'ю – назви морів, островів, країн підказували, що київські аргонавти у себе вдома, або десь тут поруч – у Європі. І Етна, і міські пейзажі Сицилії, і трохи захаращеними сміттям вулицями й невиразно-сіримися багатоповерхівками, і пам'ятником якомусь сатрапу, що й імені його вже ніхто із мешканців не пам'ятає – статуя без голови у Палермо і тамтешній помпезний театр – все це віддалено нагадувало кадри із відомих фільмів: «Під небом Сицилії», «Спокушена й покинута», «Одруження по-італійськи», «Викрадачі ве-

лосипедів»... А грецькі пагорби Кефалонії, невисокі, якісь затишно-лагідні, підказували, що десь тут, у своєму обійсті пряла Пенелопа, поки ходив по світу її Одиссей...

Та як тільки яхта минула Гібралтар – картина довкілля змінилася, стала якоюсь вселенською, космополітичною. Можливо судно пройшло над затопленою Атлантидою, за якою починався інший світ? В Атлантичному океані все інше – кольори води й неба, довжина хвиль і навіть огрядність чайок. А температура повітря наростала із кожним днем наближення до екватора: сховатися – нікуди, опівдні – нема тіні, на палубі пекло, у каюті, наче в лазні. Не пропадати ж: придумали на ходу і кондиціонер. Вечорів – тут теж принципово немає: сонце сіло – і відразу ніч! Ну і на небі зовсім інше показують, не те що у нас...

Звичайно, переходити із березня у вересень менш приємно, аніж, скажімо, із осені відразу у весну. І таке б могло статися, якби команда вийшла на півроку раніше. Та реалії – які вже є. І вони мало що змінюють: Михайло їде знімати кадр до свого фільму, а заодно – щораз передає нам вітання, а у фотографіях і текстах – Дихання Океану.

Фотознімки команди «Купави»

Екватор!

ПРИНАГІДНО

Торік, 10 листопада журналісти нашого видання провели у далекі мандри просторами Світового океану відомого кінорежисера М. Ілленка. Із часу, що минув, яхта «Купава» подолала Чорне море, Босфор, Дарданелли, заходила в порти Афін, Сицилії. Тобі, шановний читачу, напевно, приємно, що впродовж усього плавання ти поруч із відважними українськими мореплавцями. Адже команда «Купави» за найменшої нагоди, коли швартувалася до берега, виходила на зв'язок через інтернет, щоби повідомити нашої редакції про свої враження та передати світліни

репортер

Омріяна Бразилія...

Михайло ІЛЛЕНКО

Наша подорож триває. Два дні у бразильському місті Ресіфі вже позаду. Навколо – знову океан. Ми йдемо у напрямку Ріо паралельно берега, але на відстані, щоб у разі необхідності було достатньо простору для маневру. Час тече повільно. Хвилина за хвилиною, хвиля за хвилею надходять земні думки

На палубі серед інших речей, що подеколи вивірюються під спекотним тропічним сонцем, – ігрова шинель головного героя. На шії у мене – його хрест, подарований львівським художником Олегом Дзиндрою, який звернувся до колег-художників, що працюють із металом, – вони й вирізьбили цього хреста, а я пішов до церкви, де його освятили. Сьогодні шинель і хрест уже перетнули Атлантичний океан.

Ресіфі остаточно підтверджує: ми досягли Південної півкулі. Дванадцять діб рухалися від островів Зеленого Мису до острова Фернанду ді Норонья (1300 миль). Заночували на рейді цього острова, а потім ще три доби йшли до Ресіфі (300 миль). За винятком цієї ночівлі, рухалися одним галсом.

Кожної ночі Південний Хрест піднімається все вище над обрієм. Нарешті ми можемо роздивитися це дуже красиве, геометрично просте сузір'я. Яскравих зірок небагато – чотири. Навіть не вистачило п'ятої – на перехресті: майже правильний ромб. Після заходу сонця, коли сузір'я з'являється над океаном, його довга діагональ лежить паралельно обрію, наче на плечах Ісуса. Глибокої ночі воно нахилиється – ніби на Голгофі починають встановлюва-

ти хреста, який уранці тане – сходить сонце.

Під розпеченим сонцем Ресіфі прокидається найфантастичніший базар із тих, що вдалося побачити під час подорожі. Навіть базар у Катаньї поступається Ресіфі. Дивна суміш вишуканих ароматів тропічних фруктів із смородом того, що не купили вчора, позавчора, минулого тижня... Зніжковівлі іноземці із круїзного лайнера, напівроздягнені продавці, напіводягнені покупці... Шум, гамір, музика... Попереджали: відеокамеру із собою не беріть! Обмежився кишеньковим цифровим фото. Продавець трьома точними рухами мачете прорубує у кокосі отвір... Залишається встромили пластикову соломинку і випити до дна крижане кокосове молоко.

У крамницях порядку більше. Деякі прагнуть стягнути європейських стан-

дартів, але бразильців чужі стандарти, здається, не хвилюють. Вони живуть своїм життям. Ресіфі далеко від столиці, і життя – не багате. Але цією обставиною тут ніхто, наче, й не переймається. Живуть. Шумно і відкрито. Сплять на вулицях, наче козаки із «Тараса Бульби» посеред Січі. Танцюють, ледь почувши музику – гучномовці тут встановлюють навіть на велосипедах, аби не так було сумно жити. І жодних аналогій із бразильськими серіалами – хай їм грець, бразильським режисерам! Де вони знімають свої серіали?

Як правило, ми переглядали фільми під час зупинки у маринах, де є берегова електромережа і немає хитавиці. Після Ресіфі якийсь час пасати залишилися достатніми, аби крутити вітрогенератор, і не настільки сильними, щоб розгойдувати яхту. Вирішили подиви-

тися кіно, не очікуючи берега. Короткометражну програму було майже вичерпано, і я показав свій «Сьомий маршрут». Із правого борту у темряві – намистинки вогнів Бразилії, із лівого – Атлантика. Посередині – «Сьомий маршрут». Дякувати Богу та знімальній групі, що не розбіглася, не кинула цей «маршрут» під час чергової зупинки фінансування. Із чим порівняти цей перегляд? – Наче криничної води напився після довгої спекотної днини.

Рамки сприйняття, що пропонує океан, обмежений простір відносної безпеки всередині яхти, здається, сконцентрували, об'єднали душевні сили на трагікомедію, на співчуття до героїв, адже у фільмі йдеться про незграбну, абсурдну, неурочисту, останню сповідь поета... Хочу подякувати за цей перегляд кожному, із ким іду на «Купаві»: Юрію Бондарю, Валерію Деймонтовичу, Андрію Зубенку.

Раптова зміна вітру! Зі щогли вирвало вухо, за яке кріпилася найнижча додаткова ванга. Треба підніматися на щоглу, що розгойдується на хвилях Атлантичного океану. Я поліз за відеокамерою, хлопці – за інструментами. Несподіванок завжди як мінімум на одну більше: про одну таку ми дізналися напередодні, коли майже весь день простояли без вітру – зупинка, що загнала нас у воду. Ще на рейді острова Фернанду ді Норонья ми почали турбувати нашу берегову команду, бо на другій половині гвинта було видно тріщину. Тепер – не було ані тріщини, ані другої половини... У щоглі – діра, наче вона вирішила стати флейтою, на щоглі – вітрило, що треба опустити, як буває, знімають перелякане кошеня, що вдерлося на верхівку тополі, а злізти – не вміє... Попереду – Ріо!

